

(kar lahko pomeni »dobro« ali »slabo«) — *Baláš* »Zastonj« — *‘ala túl* »Naravnost naprej«. V to skupino spada tudi psovka *Jehreb bétak*.

Posamezne izposojenke, pretežno so samostalniki, lahko razdelimo na več skupin:

1. lastna in zemljepisna imena kot *Fatima*, *Kajira*, *Masr Gedida* »Helio-polis«;

2. imena poklicev in funkcij: *farráš* »sobar«, *bauwáb* »vratar«, *kumsári* »sprevodnik«, *šajjál* »nosač«, *mudír* »ravnatelj«, *mustišár* »svetnik«, *šéh* itd.;

3. nagovori: *hadretak* »tvoja milost«, *havága* »gospod« (beseda je perzijskega izvora), *habíbi* ali *já habíbi* »Moj dragil«, *Abúna* »naš oče« (običajen nagovor za duhovnika);

4. imena sadja, rastlin, dreves in kuhinjskih predmetov: *mišmiš* »marelica«, *manga* »mango«, *batíh* »lubenica«, *fúl* »bob«, *fasulja* »fižol« (iz latinskega phaseolus), *‘ads* »leča«, *bangar* »pesa«, *helba* »Trigonella foenun graecum«, *felfel* »poper«, *sukkar* »sladkor«, *salsa* »omaka«, *tahína* (vrsta omake iz sezama), *zibíb* (vrsta žganja), *šorba* »juha«, *zét* »olje«, *sikkina* »nož«, *kibrít* »vžigalice« itd.);

5. imena živali: *kelb* »pes« (samo pri zmerjanju), *humár* »osel«, *gamúsa* »bivolica«, *gazál* »gazela«, *namúsa* »komar«;

6. imena stanovanjskih predmetov in obleke: *furša* »krtača«, *fustán* »krilo«, *masía* »filter« itd.;

7. drugi samostalniki: *hafla* »svečanost, banket«, *qirš* »piaster«, *šara‘* »ulica«, *nukta* »šala«, *haššiš*, *filús* »denar«, *bahšiš* »bakšiš« (beseda je perzijskega izvora).

Pri glagolih so sposojene skoraj samo oblike v velelniku: *emši* »hodi«, *estanna* »počakaj«, *šúf* »poglej«, *rúh* »pojdi« itd.

Med deležniki se najbolj uporabljajo: *mazbút* »točen«, *mašgúl* »zaposlen, zaseden«, *mawgúd* »prisoten« (zadnja dva najbolj pri telefonskih pogovorih).

Pridevniki: *rahís*, »poceni«, *gáli* »drag«, *za‘lán* »jezen«, *šáter* »spreten«. — Predlogi: *fí* »v«, vendar samo v pomenu »je« (srbohrvatsko »ima«). — Prislovi: *ketír* »mnogo«, *giddan* »zelo«, *kii‘ája* »zadosti«, *šuwajje* »malo«, *bukra* »jutri«. — Medmeti: *já* »o«, *já salám* (vzklik začudenja), *já rét* »o da bi«, *inšá ‘lláh* »če Bog hoče«, *tajjib* »dobro«, *kuwajjis* »lepo, dobro«, *hallás* »dovolj tega«, *jalla* »pojdi«.

Teh nekaj podatkov naj bo dovolj za skromen spominski kamen egiptovski slovenščini. Bilo pa bi zelo zanimivo, če bi se kdo lotil opisa govorne slovenščine pri drugih naših izseljencih širom sveta.

Zapiski, ocene in poročila

O MOJEM JEZIKOSLOVNEM DELU

Danes sem prejel Vaše pismo¹ z dne 22. IV. in Vam takoj odgovarjam, čeprav imam v sobi tak nered, da še sebe komaj najdem, kaj šele papir in pisma. Zadnje dni so me namreč preselili čez cesto v novo stanovanje in imam vso knjižnico po tleh, vse pohištvo v neredu. Od vsega tega sem tako zbit in utrujen, da se mi komaj kaj ljubi brskati po spominih in papirjih. Sicer bom zdaj med starimi papirji našel marsikaj, kar

¹ Pisal mu je J. Toporišič, ko je pripravljaval jubilejni članek Jakob Solar — sedemdesetletnik (izšel v JiS 1966, 5. št., str. 161, konec maja.) Pismo je datirano z dne 27. IV. 1963.

je bilo že davno pozabljeno in založeno, pa preden bo vse to pregledano, bo minilo nekaj časa. Kljub temu odgovarjam.²

1. Ali ni škoda papirja in truda, da pišete o tako nepomembnem človeku in delu? Kar zadeva zgodovino dela za slovenistiko (v najširšem pomenu) v času med obema vojnama, bi bilo treba vse podatke v miru in kritično zbrati. Tu marsikaj res vem kot udeleženec in bi rad prispeval, kolikor bi mogel. V zvezi z mojo osebo sem nekaj spominov povedal že uredniku Književnega glasnika MD (Jožetu Dolencu) in bo menda te dni enkrat izšlo.³ Tam bo objavil tudi članek, ki sem mu ga dal brat že pred več kot letom dni⁴ (v zvezi s skrbjo za slovenščino; spodbodel me je članek J. Zupančiča v Naših razgledih).

2. Moja bibliografija⁵ od 1952 naprej je bore revna. Do 19. 4. 57 sploh nič /.../⁶ Po tem času sem prispeval nekaj malenkosti v JiS (to Bajec najboljše ve!) pod različnimi psevdonimi (Roš, Lokar, Koblar Miha, B. R., J. R., -a- -o-, -b -r, j- š-, J. Š., -k- -l, -o- -a- in morda še kaj).

3. Slovenska slovnica. — Ko smo 1950 končali SP, me je Ramovš prosil, naj naredim načrt za izdelovanje nove slovenske slovnice sodobnega knjižnega jezika. Pregledoval sem Breznikovo slovnico in od poglavja do poglavja sestavljal vprašanja, ki niso razčiščena in bi bilo treba zanje zbrati gradivo, da se poišče primerna rešitev. Dela do jeseni 1952 nisem dokončal, niti polovico ne (npr. ak/uzativ/ količine za nikalnico! — ki so ga slovnice 56 in 64 kratko črtale v slovn. 47). Razdelitev slovnice naj bi se premaknila od tradicionalne (glasoslovje, oblikoslovje, besedotvorje, skladnja), ker nobeno poglavje ni več res to, kar pove beseda; vsa ta terminologija je iz časa pozitivistične anatomije jezika. Anatomijo in prosekijo pa lahko uganjaš samo na mrtvaku, življenje jezika je treba kako drugače zajeti. Zato sem mislil, da bi vzeli za razdelitev: glasovne prvine, besedno gradivo, miselno vezanje. Vsa slovnica naj bi jasno kazala snovanje jezika od glagola in samostalniku — vse druge vrste so drugotne in strežejo na obe strani. Od vsega tega je nekaj zašlo v slovnico 1956. /Z Iga/ sem poslal sestavljavcem⁷ (ki so bili z menoj v zvezi in so se hodili dogovarjat v »graščino« na Igu) poglavje predelane fonetike in besedno gradivo (mišljeno je bilo kot novo poglavje namesto oblikoslovja, pa uredniki niso sprejeli te razdelitve, zato se ponavljajo nekatere stvari še v začetku oblikoslovja). Nisem jaz vtaknil poetike v ta poglavja, to so storili brez mene. Vsa pomenska vprašanja, zlasti prenosov in poetičnih uporab, bi obsegala druga knjiga (vse: glasovne, besedotvorne, semaziološke in sintaktične posebnosti). Gradivo za slovnico sem oddal pomladi 1954 — bilo je pa marsikaj opuščeno in popravljeno. Delal sem brez kakršnih koli pomagal in knjig — klavzura. Za slovnico 1964 sploh nisem vedel, kdo in kako jo pripravlja. Dr. Bajec je bil pač pri meni, ko je dobil od založbe poziv na novo izdajo; ker nisem na izdaji podpisan (1956), nimam seveda tudi nič odločati, vendar sem bil mnenja, da je treba slovnico delati čisto na novo. Kako je potem prišlo do tega, da se je izdaje lotil dr. K/olarič/, ne vem. — Delež v vseh povojnih slovnica (47, 56, 64) je zelo različen. Leta 1945 smo na poziv založbe predložili skoraj samo nekoliko sistematično dopolnjeno slovnico za III. in IV. razred sr. šol iz l. 1940. Ker je bil tedaj rokopis zavržen, je ležal pri meni vse leto 1946 in še nekaj časa 1947. Ta čas sem uporabil za to, da sem nekatera poglavja izpopolnjeval, ker je bilo čisto golo oblikoslovje. Tako zlasti zaimke, števniki, zlasti pa prislovi; tudi pri glagolu zlasti nekatera poglavja (deležnik, namenilnik, glagolnik). Tako je slovnica dobila velike oteklino, nekatera stvari so bile obdelane obsežno, druge zelo preprosto; preden sem namreč utegnil predelati ves rokopis, je prišel pogon od oblasti in tiskarne, naj rokopis takoj oddam v tiskarno.

4. Slavistično društvo je zamislil predvsem g. dr. Kolarič in mu sestavil pravila. Na slavnostnem občnem zboru⁸ je bila zgodovina nekoliko spačena. SD ni nastalo na pobudo univerze ali posameznih profesorjev; nasprotno: prav zaradi mrtvila z njihove strani se je ustanovilo. »Čitankarji«⁹ smo pogosto zabavljali nad nedelavnostjo univerze, da ne organizira dela s slavisti po službah, ko je vendar toliko potreb. Časopis JKZ¹⁰

² Na vprašanja o Solarjevem deležu pri raznih slavističnih podjetjih in delih.

³ Prim. K. G. 1966, 1—2, str. 18—21, v članku Ob izdajanju Detelovih spisov.

⁴ Naslov članka je: Ta burka je stara že tisoč let. K. G. 1966, 1—2, str. 8—13.

⁵ Zbira jo Jože Dolenc, ni je pa še izdal.

⁶ Tu je J. T. izpustil en stavek. Ulomčni oklepaj tudi na drugih mestih kaže poseg J. T. v S. besedilo.

⁷ To so seveda A. Bajec, R. Kolarič, M. Rupel.

⁸ Decembra 1965.

⁹ Avtorji predvojnih slovenskih čitank za gimnazijo.

¹⁰ To je seveda ČJKZ.

že leta in leta ni izšel, nihče ni budil k delu in organiziral kolektivnega zbiranja za namene, ki jih ima zdaj Inštitut/ za slovenski/ jezik/ pri SAZU. Jasno je, da nismo hoteli organizirati SD *proti* univerzi, še *mimo* nje ne, zato smo jo pritegnili v vodstvo. Časopis¹¹ je bila seveda skupna misel. Uredništvo so mi obesili, ker drugi niso hoteli sprejeti. Iskanje sodelavcev in razprav je bilo spočetka kar zoprno. Šele ob Kidričevi številki se je nekoliko razgibalo sodelništvo, pa še tedaj je prišla revija v nevarnost, ker smo hoteli v isti številki omeniti tudi Grafenauerjevo 60-letnico. Razsodil je pravdo Ramovš in presekala številko na dvoje. Urejeval sem v glavnem sam in sem odgovoren za napake, v dvomnih vprašanjih sem se obračal na sourednike. Žal ima list le malo pomembnih člankov, vendar sem prepričan, da bi se bile razmere z urejeno organizacijo dela zboljšale.

5. Najbolj moja je zamisel Cvetja. Pobudo zanj so mi dale podobne nemške in francoske izdaje najboljših domačih in tujih del. L. 1942 sem izdelal program za domačo in tujo vrsto del, ki naj bi jih zbirka obsegala. Rodila se je misel v družbi čitankarjev, ki smo se od 1930 do 1940 zbirali vsak teden v Šentvidu z izjemo let 1934 in 1935, ko smo postali »državi nevaren faktor«. Ponudili smo zbirko v založbo najprej Jugoslovanski knjigarni, ki je zalagala večino šolskih knjig, pa smo dobili z obratno pošto negativen odgovor. Tudi pri MD spočetka ni šlo, šele inspektor Fr. Kotnik je kot ravnatelj MD spravil zbirko pod streho. Urejeval sem jo sam, kakor sem pač vedel in znal, sproti sem se učil in zboljševal zvezke po tem, kar sem videl drugod. Tudi tu je bila trda za sodelavce in sem imel hude ure z nekaterimi uvodi. Pa o vsem tem sem že tudi J. Dolencu marsikaj povedal. Splošno so bili s knjižnico zadovoljni. Tudi Hrvatje in Srbi so jo pohvalili.

6. SP je pač kolektivno delo. Res je bila 1950 tehnična in organizacijska teža po Ramovševi volji na mojih ramah, vendar smo predelali skupaj vse črke vsi. Največ dela so mi dali predlogi, ki sem jih že za prvo izdajo 1950 nadrobno obdeloval, vendar me je lovil čas, da nisem mogel vseh enako dobro in izčrpno obdelati. Večinoma so ostali tudi v zadnji izdaji, seveda z marsikakim popravkom, mojih in drugih. Pri zadnji izdaji nisem bil osebno toliko udeležen kakor pri izdaji 1950. Za uvod sem obdelal fonetiko, ki ste jo pošteno izdelali,¹² po mojem ne čisto upravičeno, zlasti ne zvočnikov. Zato je tudi K/olaric/ v slovnici to poglavje opustil in ponatisnil ono iz 1954.¹³ Zase še zmeraj mislim, da je zamisel pravilna, formulacija morda včasih nerodna. Dolgo sem mislil na odgovor in zagovor, pa nisem vedel ne kod ne kam — tako je stvar obtičala. Tudi sicer je še to in ono v glavnem moje, a dejansko je bilo vse predelano skupaj, tako da se ne dá pri takem kolektivnem delu ločiti delo posameznikov. Menim pa še zdaj, da bi bilo treba posamezna gesla prej monografično obdelati, preden bi mogli dobiti dobre članke v slovnicih in pravopisih in sistematičnih delih (npr. Besedotvorje). Sam sem tako delal. Za in sem zbiral gradivo in izpisal ok. 3000 listkov iz različnih avtorjev. Kasneje sem rezultat povzel v razpravo in po tej napravil članek za SP. Nekaj podobnega sem delal še za druge članke, pa nisem utegnil ob času dokončati (npr. še, že ipd.).

7. Z zbiralnimi deli v SD smo začeli tik pred izbruhom vojne. Odločili smo se za metodično najlažje delo: zbiranje krajevnih imen v mejah tedanje banovine; imeli smo v evidenci tudi goriška in koroška imena, vendar ne uradno, da ne bi prišli v kake konflikte. Odziv je bil kar lep, le škoda je, da ga je vojna zavrla in je ostalo več ko polovico listkov na terenu. Rezultati so seveda zelo različni, ali za namen, ki mu je bilo zbiranje namenjeno (krajevni pravopisni slovar), večinoma zadovoljivo. — Še danes sem mnenja, da bi bilo treba take akcije organizirati in vpreči zlasti dijake /v/ najvišjih dveh razredih srednjih šol in akademike. Ko sem prav zadnji čas pregledoval Štrekljeve SNP, sem še jasneje opazil, da so 2/3 vsega dela opravili dijaki v teku desetletij; iz teh dijakov so se večinoma razvili vplivni kulturni delavci. To sem tudi posebej želel pokazati ob Brezniku v uvodu k novi izdaji Jezik naših časnkarjev in pripovednikov, ki izide v založbi Obzorje pomožena in z novim naslovom Življenje besed.

Tako. Naj bo dovolj! Povem odkrito, da mi ni do tega, da pišete o meni, ker res ni kaj pametnega povedati. Rajši zbirajte mladi rod k pridnemu delu in pustite stare, da odmrjō. Danes je sreda, če je tista »prihodnja sreda«, ki jo omenjate kot rok, nisem kriv zamude jaz, ker sem šele danes pismo prejel. Če zamuda doseže, da članka ne bo, bo opravila dobro delo. Lepo pozdravljeni!

To je prvo pisanje v novih prostorih.

J. Solar

¹¹ Namreč Slovenski jezik. Glasilo Slavističnega društva. I. letnik je izšel l. 1938.

¹² Prim. JiS 1962-63 Fonetika, fonologija in pravorečje v SP 1962, str. 138-143, 167-173, 206-211.

¹³ Tipkovna napaka; prav 1956.